

[144] **Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite**
Møte onsdag den 11. juni 1975 kl. 9.45.

Møtet ble ledet av komiteens nestformann, Lars Korvald.

Til stede var: Per Borten, Asbjørn Haugstvedt, Arne Kielland, Lars Korvald, Odd Lien, Otto Lyng, Odvar Nordli, Erland Steenberg, Paul Thyness, Kåre Willoch, Guttorm Hansen, Rolf Fjeldvær, Berge Furre, Valter Gabrielsen, Arnt Hagen, Kåre Kristiansen, Håkon Kyllingmark, Johan A. Vikan, Arne Nilsen (for Aase Lionæs), Ingvar Bakken (for Tor Oftedal), Asbjørn Sjøthun (for Kåre Stokkeland), Per Karstensen (for Gunnar Alf Larsen), Lars T. Platou (for Sverre L. Mo (for Jakob Aano).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Knut Frydenlund og statsråd Inger Louise Valle.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Bernt Stangholm.

D a g s o r d e n :

Pass- og oppholdsordningen i Troms og Finnmark.

Fung. formann: Jeg gir ordet til justisministeren, statsråd Inger Louise Valle.

[145] **Statsråd Inger Louise Valle:** Som det fremgår av møteinnkallingen, er det særordningen med pass og oppholdstillatelse for nordboere i Troms og Finnmark jeg gjerne ville forelegge for den utvidede.

Saken ble så vidt nevnt av utenriksministeren i utenrikskomiteen for noen tid tilbake, og det ble da uttalt at hvis man skulle søke råd hos Stortingets organer, var det mer naturlig at den ble lagt fram for denne komiteen, og det er da bakgrunnen for denne henvendelsen.

Som det vil være kjent for komiteens medlemmer, har man helt siden 1954 hatt et fritt arbeidsmarked i Norden. Man har ikke hatt krav til pass og ikke til oppholdstillatelse, men har dog hatt den særordning for de to nordligste fylker, at hvis man skulle være der lenger enn i tre måneder, måtte man ha både pass og oppholdstillatelse. Man hadde også inntil 1972 krav om arbeidstillatelse, men dette ble opphevet i forbindelse med spørsmålet om medlemskap i EF, så ordningen er altså i dag at det i de to nordligste fylkene fortsatt kreves pass for dem som skal være der i mer enn tre måneder, og også oppholdstillatelse.

Denne ordningen har stadig vært utsatt for kritikk, og bl.a. i Finnmark har det vært nærmest aksjoner for å få den opphevet, fordi de mener at den virker åpenbart urimelig og til dels latterlig.

Forholdet er jo at man kan reise fritt også i Troms og Finnmark i tre måneder uten at det stilles krav til verken tillatelser eller pass. Men hvis man skal bli der i mer enn tre måneder og kanskje ta seg fast arbeid, reises det plutselig krav om pass og om oppholdstillatelse.

Begrunnelsen for særordningen var at Troms og Finnmark er strategisk viktige fylker, og at man var engstelig for å gå til total frihet de nordiske land imellom der, som man har ellers i landet.

Når jeg har tatt opp spørsmålet om å oppheve denne særordning, er det fordi den etter mitt syn ikke kan sies å være effektiv som en kontrollordning, og jeg mener prinsipielt at det er galt å opprettholde en kontrollordning som iallfall blant de som ser den på nært hold, får – jeg vil våge å si – et slags komikkens preg.

Saken har fått en lang og omstendelig behandling i Justisdepartementet. Overvåkingssjefen har innhentet uttalelser fra politimestrene i områdene, og de går alle inn for å opprettholde ordningen. Det samme gjør forsvarssjefen, og jeg har da forsøkt å [146] trenge ned i hvorfor de mener ordningen er så vesentlig. De anfører skriftlig at det er på grunn av områdets strategisk viktige betydning, og at man ville føle seg nokså hjelpeløs hvis man ikke hadde denne kontrollordningen.

Jeg har hatt lange samtaler med overvåkingssjefen og har også gått gjennom den detaljert med politiavdelingen i Justisdepartementet, og når jeg har gått mer konkret inn på saken og spurt: Er det ikke slik at når man i tre måneder kan reise fritt fram og tilbake, egentlig kan gjøre det man ønsker, og at det fra et sikkerhetsmessig synspunkt er like betenkelig om man slår seg ned og blir der, tar fast arbeid og bor der i lengre tid? – har jeg egentlig ikke fått noe svar. De har ikke maktet å gi meg iallfall et levende bilde av at denne ordning har noen betydning.

Jeg har også spurt om det ikke er slik at hvis man først ville gjøre noe galt og var virkelig profesjonell, ville ikke det å skaffe seg pass være det vanskeligste her i verden. Det må jo da erkjennes, og jeg har altså ikke – tror jeg – trukket noen gal slutning når jeg sier at den holdning til kontrollordningen som er lagt for dagen, er av mer psykologisk karakter. Jeg tror derfor ikke at det vil bero på noen betenkeligheter fra et kontrollmessig synspunkt å oppheve ordningen.

Jeg vil gjerne også understreke at f.eks. Sverige har et helt annet system. De har trukket ut bestemte, strategisk helt viktige lokale områder, hvor de har en streng, detaljert kontroll, hvor ingen kan komme innenfor, slik som man nå kan gjøre i Troms og Finnmark.

Jeg vil gjerne også fremheve at vi har bestemmelser i fremmedforskriftenes § 41 som betinger registreringsplikt hos politiet for nordboere, som man kaller det, som tar arbeid eller opphold i riket utover tre måneder.

Vi har også en bestemmelse i fremmedforskriftenes § 1, 3. ledd, som gir politiet adgang til å forlange at utlending som anfører at han nyter passfrihet, skal legitimere sin identitet.

Alt i alt er min konklusjon at jeg synes det er en kjedelig og sterk belastning å opprettholde en kontrollordning som vi vurderer på denne måte. Når vi altså allikevel har villet søke kontakt med Stortingets organer, er det fordi et spørsmål som dette er av en så kjenslevar karakter at vi gjerne ville ha en reaksjon før vi gikk til det skritt å oppheve ordningen.

[147] **Fung. formann:** Kan jeg få stille et spørsmål før jeg gir ordet videre:

Jeg oppfatter det da slik at Regjeringen er innstilt på at man opphever særordningen?

Statsråd Inger Louise Valle: Ja.

Valter Gabrielsen: Jeg kan ikke forstå at denne ordning som nå gjelder for Finnmark og Troms, har noe med sikkerhet og overvåking å gjøre. Derimot vil jeg gjerne peke på at den har skapt betydelig irritasjon, spesielt i forbindelse med at den finske arbeidskraft som har reist ut til kysten, og som har følt seg hjemme i distriktet, har blitt utsatt for å bli utvist, og ikke minst har det skapt irritasjon hos dem som ønsker og trenger denne arbeidskraften i regionen her.

Jeg synes det må være riktig at man ikke har en slik særordning, og at man bør få denne bort for Finnmark og Troms i likhet med for resten av landet.

Fung. formann: Jeg vil gjerne gjøre oppmerksom på at vi har litt snau tid, men vi må jo ta den nødvendige tid, og vi kan i verste fall sitte litt etter at det begynner å ringe til møte i Stortinget.

Paul Thyness: Det kom som litt av en overraskelse på meg at dette spørsmål reises. Jeg har sant å si aldri oppfattet at dette har vært noe problem. Jeg har heller ikke oppfattet det slik at Finnmark og Troms er områder som er i underskudd på arbeidskraft, og som importerer arbeidskraft. Jeg ville snarere trodd at skoen trykket litt mer på den annen fot. Den arbeidskraft det her må være tale om, vil stort sett være en slik arbeidskraft som det må være naturlig å kreve en form for legitimasjon av. Sant å si kan det ikke være noe stort problem å skaffe seg et pass og en oppholdstillatelse i de tilfeller dette her dreier seg om. Jeg må si at jeg er betenkt ved at man her skal gå imot de fagliges råd, også av rent psykologiske grunner som man ikke helt skal kimse av.

Dernest vil jeg også gjerne si at det er [148] en klar forskjell på hva en person som ønsker å svekke norsk sikkerhet, kan utrette – jeg hadde nær sagt – på turistbasis, og hva han kan utrette hvis han får anledning til å bli fastboende, gli inn i et miljø og bli akseptert som en del av befolkningen. Det siste gir ham helt andre muligheter for å drive etterretningsvirksomhet og treffe forberedelse til sabotasje o.l. enn han ville hatt hvis han var begrenset i sitt opphold og måtte ansees som en temporær arbeidstaker i kommunen. Å måtte skaffe seg pass og å måtte søke oppholdstillatelse og slikt vil selvfølgelig øke mulighetene ganske vesentlig for at man kan komme under vær med hvilke personer som kan ha gale hensikter.

Jeg synes man skal være varsom med dette. Jeg vil si at det inntrykk jeg har fått av sikkerhetsforholdene i de nordligste fylker, gjør at jeg synes det er rimelig å reise spørsmålet om man ikke burde stramme til, at man burde kreve pass av ikke-nordmenn som reiser inn i de to nordligste fylker. Det er f.eks. en strøm av falskregistrerte skandinaviske biler over grensen til Norge hver gang det er større NATO-øvelser i Nord-Norge. Dette vet man. Men dette kan man ikke konstatere før

man har fått tatt nummerskiltene og så undersøkt med vedkommende lands bilregistre. Da blir resultatet helt klart, men da er som regel øvelsene over.

Jeg tror at en viss tilstramming av særforordningene vil kunne føre til den ønskede psykologiske beroligelse, som jeg er redd for at mange mennesker trenger.

Erland Steenberg: Bare en kort reaksjon på grunn av at vi har så liten tid.

For min del vil jeg si at det er vanskelig å ta dette spørsmål over bordet her. Jeg ville ha satt pris på å kunne lese de betenkninger både overvåkingssjefen og forsvarssjefen har avgitt, slik at man kunne fått et mer fullstendig bilde. Jeg synes det er litt vanskelig over bordet helt å sette til side og overse de betenkeligheter de har, men jeg er enig i at det på mange måter kan synes noe komisk og kanskje unødvendig å opprettholde pass- og oppholdsordningen. Men om man opphever denne, skal man da ikke sette noe annet av noen art i stedet? Det er det spørsmål jeg har lyst til å stille. Har man tenkt bare å kutte det ut og ikke sette noe annet i stedet for dette?

[149] **Asbjørn Sjøthun:** Jeg synes også ordningen er overflødig slik som den virker i dag.

Tilbake til det sikkerhetsmessige vil jeg si til hr. Thyness at for meg synes det nærmest slik at det ville være lettere hvis man kunne kontrollere en som hadde pass, enn en som kommer inn som turist og også kaller seg for det. Slik som det er i dag, kan man drive all verdens sniking i de faste forhold som er etablert i distriktene, uansett om vi opprettholder den ordening vi har i dag, eller ei. Jeg tror ikke at det norske sikkerhetssystem blir noe mer åpent om man opphever ordningen, men jeg er enig med hr. Steenberg i at det kanskje var riktig at de betenkeligheter som er brakt inn, ble drøftet litt nærmere. Utover det vil jeg si at jeg tror at det vil være riktig å oppheve den nåværende ordening.

Fung. formann: Jeg foreslår at vi nå tar et opphold på 10 minutter så vi får satt i gang møtet i Stortinget, og så begynner vi på igjen her.

Møtet hevet kl. 10.00.

[150] Møtet fortsatte kl. 10.10.

Fung. formann: Jeg har tegnet meg selv og deretter Lyng.

Jeg har først et spørsmål til justisministeren om det har vært noen hendelser i disse årene i disse to nordligste fylker som har representert brudd på sikkerhetsreglene, og som ut fra den betraktning nødvendiggjør en fortsatt ordening med en viss overvåking eller med passtvangen. Jeg synes i og for seg argumentene for å oppheve ordningen er sterke. Imidlertid synes jeg at man kanskje burde ha nærmere opplysninger om hva de militære myndigheter og politiet legger til grunn for sin protest. Det er kanskje ikke så merkelig at den kommer fra de militære, men likevel er det jo de som har overoppsynet med disse spørsmål, og derfor er særlig

interessert i det, slik at det er grunn til å legge vekt på deres vurderinger. Jeg kunne være tilbøyelig til å anbefale Regjeringen å se nærmere på den svenske ordning og om man kunne erstatte den ordning vi har i dag, med en effektiv sikring i forbindelse med de militære anlegg – det er vel nærmest det man har i Sverige – slik at man fikk en vurdering av disse to ordninger sett i forhold til hverandre.

Otto Lyng: Jeg trodde oppriktig talt ikke det skulle bli noe mer debatt om denne saken, for med respekt å melde tror jeg dette er en ordning som har lite eller ingenting for seg.

Jeg hadde også lyst til å ta opp det spørsmål som ble reist av fungerende formann nå, om noe à la den svenske ordning som helt åpenbart sikkerhetsmessig er av en helt annen og bedre karakter enn den vi har. I Sverige er det jo meget strengt i visse områder, hvor man faktisk ikke får bevege seg nær sagt uansett nasjonalitet, f.eks. Boden-området. Jeg vil også gjerne si litt – selv om jeg da kommer litt i strid med min partifelle Thyness – at den såkalte psykologiske trygghetsfølelse er jeg ikke noe stemt for. Det er en av de sletteste trygghetsfølelser man har.

Jeg vil bare i all korthet til slutt få si at hvis det gjelder å skaffe seg de nødvendige papirer, så er det det enkleste som fins. Det er det en del av oss som har en del erfaring fra. Å få nødvendige papirer som kunne lure en hel tysk armé, var ingen kunst, så dette stopper ingen. Hvis man skal følge resonnementet helt ut til sin ytterste konsekvens, måtte man nærmest ha den ordning som vi [151] nå har, i hele Norge. Jeg har også en del ganger diskutert disse spørsmålene med folk i sikkerhetstjenesten og overvåkingen, og i realiteten har de overhodet ingen argumenter som taler for en slik ordning. Og har vi ikke noe annet å stille opp ved siden av dette, er det så godt som lik null. Jeg håper da inderlig vi har noe annet.

Jeg kom med disse bemerkningene bare for å gi min støtte til justisministerens syn.

Per Borten: Jeg forstår det slik at hvis overvåkingssjefen har hatt konkrete avgjørende innvendinger, ville det vært lett for justisministeren å gjengi disse her i dag på grunnlag av en inngående samtale. Det er vel ikke vanskeligere å oppfatte. Min konklusjon er derfor den samme som sist talers, at den ordning vi har nå, er ikke noe verdt, den gir etter min mening en falsk trygghet, så jeg kan gjerne støtte Regjeringen i å oppheve den. Men jeg kan også være åpen for en diskusjon – som andre har vært inne på – om den kanskje kan erstattes av noe som er mer effektivt, og det måtte da skje i samråd med overvåkingen og militære fagkyndige.

Så til Thyness' argument for å beholde denne ordningen, nemlig at det strømmes til i forbindelse med NATO-øvelser. Det kan det gjøre like fullt om vi har denne 3 måneders fristen, for en NATO-øvelse er ikke så langvarig, så det synes jeg ikke er noe argument.

Paul Thyness: Jeg brukte det ikke som argument heller.

Per Borten: Jeg oppfattet det slik. Jeg ber om orsaking hvis det var argument for noe annet. Men i hvert fall er konklusjonen min at jeg støtter Regjeringens intensjon her, at vi kan diskutere muligens å erstatte dette med noe mer effektiv bruk av kreftene på mer kvalitativ overvåking istedenfor dette kvantitative skjemarytteri som vi nå benytter.

Berge Furre: Eg synest det justisministeren sa, verka vettugt og logisk. Dette er ei ordning som er meir irriterande enn nyttig, og eg vil støtta standpunktet hennar. Når det gjeld spørsmålet om ei ordning til å erstatta dette, vil eg seia at sjølvsagt finst det i desse to fylka spesielle grenseområde og område med ein sterk militær konsentrasjon, f.eks. i Indre Troms, der det krevst særlege [152] tryggingstiltak i eit strategisk viktig område. Men eg veit ikkje om det er ei oppgåve for den utvida utanrikskomite å diskutera akkurat dei spesielle tryggingsproblema. Eg går ut frå at Regjeringa har dei verkemiddel som trengst til å foreta den overvåking og trygging av dei områda som er nødvendig og forsvarleg. Eg veit ikkje om det er noko behov for å drøfta det i detalj her. Eg går ut frå at når det gjeld dei områda, må det finnast tryggingsordningar alt no, og at dette ikkje berre er noko vi får inn som erstatning for denne tre månaders fristen.

Paul Thyness: Bare for å oppklare først: Dette at de strømmer til i forbindelse med NATO-øvelser, nevnte jeg i forbindelse med at man skulle se på om ikke hele kontrollapparatet i nord skulle strammes til.

Først og fremst: Vi har hatt denne ordningen nå i 21 år. Jeg kan vanskelig tenke meg at vi ikke kan beholde den i noen måneder til inntil man har fått vurdert de mulige alternativer. Det er jo selvfølgelig slik at den ansees som komisk, men man ler seg vel ikke ihjel på de månedene det vil ta å finne frem til alternative ordninger. Jeg har litt vanskelig for å godta at forsvarrets og politiets øverste embetsmenn er så i sine følelsers vold at de overhodet ikke kan tenke klart og bare reagerer – jeg hadde nær sagt fra maven i dette spørsmål. Jeg tror i grunnen ikke det er tilfelle, men det er vel i mange slike saker ikke så helt enkelt å fremstille presist hva det dreier seg om. Denne ordningen er, slik jeg ser det, et arbeidsredskap, det er utgangspunktet for en kontroll, og det tvinger eventuelle fremmede makter til å begå identifiserbare straffbare handlinger. Det gjør det hele litt mer komplisert for dem. Og selv om det var forholdsvis enkelt å skaffe dokumenter som kunne lure hele den tyske armé, tror jeg nok at man tross alt også denne gang ville ha foretrukket å slippe dette, for det var et litt brysomt apparat å drive med for å skaffe de nødvendige dokumenter for å lure den tyske armé, og selv om det kanskje er enda lettere å lure det norske politi, vil det selvfølgelig kreve en innsats som øker mulighetene for å bli oppdaget, det stiller ytterligere krav til agentenes arbeidsforhold.

Så vil jeg gjerne si til slutt at selv om jeg generelt er bare begeistret for Regjeringens mangel på sans for psykologiske momenter, tror jeg nok man skal være litt varsom med å skape det inntrykk blant dem som arbeider med våre sikkerhetsproblemer, at Regjeringen prioriterer alt over deres jobb. Det er ikke her

snakk om å skape noen falsk trygghetsfølelse, men disse folkene vil gjerne ha en viss oppbacking, og de sitter med en jobb hvor de regelmessig blir angrepet og latterliggjort osv. [153] Det kan nok hende at det ikke vil virke særlig gunstig på arbeidsmoralen innenfor politiet og innenfor deler av forsvaret om det eneste instrument man har latt dem få lov å arbeide med der oppe, skal tas fra dem. Men jeg kan være enig i den konklusjon som det forekommer meg at mange her er i ferd med å bevege seg mot, nemlig at sikkerhetsforholdene omkring våre militære etablissementer i Nord-Norge bør strammes til, og at dette må medføre at man ser alvorlig på denne saken og gjennomfører nye tiltak, og jeg vil også da – av forskjellige grunner som jeg har redegjort for – anbefale at man i mellomtiden – og det kan og bør ikke ta lang tid – kan holde på med den ordningen som er.

Odvar Nordli: Jeg har ikke tilstrekkelig grunnlag for å bedømme hvorvidt denne ca. 20 år gamle ordningen har gitt noen vesentlig støtte til det arbeidet som politiet og våre organer i dette området er satt til å løse på dette meget vanskelige feltet. Jeg må innrømme at det eneste jeg har kunnet notere meg gjennom mange, mange år gjennom kontakter i Finnmark og Troms, er det motsatte, altså en meget sterk reaksjon mot denne ordningen. Jeg har òg lagt merke til den reaksjon man har møtt i andre nordiske land i forhold til det frie arbeidsmarked som vi jo også for 20 år siden sluttet oss til, og jeg må innrømme at det er ikke lagt fram argumenter for denne ordningen som er så vesentlige og så sterke at jeg synes de oppveier de mange innvendinger i form av irritasjon og mangel på forståelse for dette som jeg, i motsetning til hr. Thyness, gang på gang har møtt. Og jeg har da også møtt hundrevis av nordiske arbeidstakere i de tre nordligste fylker, og jeg for min del er iallfall fullstendig klar over at ikke minst sett fra finsk side er deler av de to nordligste fylkene et ikke uvesentlig arbeidsmarked for gjestearbeidere. Ut fra de forutsetninger jeg har i form av de opplysninger jeg har fått, slutter jeg meg derfor til den konklusjon justisministeren er kommet med. Men jeg vil meget sterkt ta avstand fra uttrykk som Thyness har brukt. I dette ligger ikke noe som helst i retning av å latterliggjøre verken politiets eller andres arbeid med disse vanskelige spørsmålene.

Jeg vil også gjerne si at jeg går uten videre ut fra at det er ikke slik som Thyness sier, at vi nå tar fra dem det eneste instrument de har. Jeg må si at hvis dette er det eneste instrument, står det jamen dårlig til med våre muligheter for å kunne ivareta våre sikkerhetsinteresser i nord. Jeg må derfor også si at jeg har ingen bakgrunn for å kunne kreve en tilstramming av sikkerhetstiltakene i de to nordligste fylker. Dersom situasjonen er slik at slike tilstramminger er nødvendige, går jeg uten videre ut fra at alarm blir slått og at de dertil egnede [154] organer tar de spørsmålene opp. Jeg mener at vi når som helst bør være innstilt på å drøfte spørsmål om sikkerhetstiltak i de nordligste fylker liksom vi må det andre steder. Men jeg tror man da vil komme til at man må drøfte dem i lys av helt andre tiltak enn det vi her diskuterer. Jeg føler meg ikke sikker på at situasjonen er slik at man her bør gi noe i retning av en anbefaling av en vurdering av den såkalte svenske ordning. Jeg er redd vi da kan komme til å skape nye problemer som vi kanskje ikke

har oversikt over. Men jeg er uten videre innstilt på å bidra til en gjennomdrøfting av eventuelle mangler i våre sikkerhetstiltak hvis slike finnes, og jeg går selvfølgelig ut fra at Regjeringens organer også er det til enhver tid.

Kåre Willoch: Jeg er enig i Thyness' konklusjon.

Statsråd Inger Louise Valle: Det har vært nevnt at man gjerne skulle ha sett dette brevet fra overvåkingssjefen. Det er et ganske kort brev. Jeg mener selv å ha gitt dekkende uttrykk for det som står her, men jeg kan gjerne lese opp de tre avsnittene som er av særlig betydning:

«Landsdelens militære og strategiske betydning har gjennom årene vært økende med en tilsvarende økning i de sikkerhetsmessige problemer. Det er på det rene at sovjetisk etterretningstjeneste også benytter borgere fra de øvrige skandinaviske land i etterretningsoppdrag i Troms og Finnmark. Det er selvsagt av vesentlig betydning at man ikke fratras mulighetene for kontroll av hvor personer av denne kategori slår seg ned. Ordningen med passtvang og kravet til oppholdstillatelse er den eneste kontrollmulighet man i dag har etter at ordningen med trygdekasse melding ble opphevet. Videre kan nevnes at antall utlendinger i landsdelen har vært stigende.

Til uttalelsen om at finnene kan føle seg diskriminert ved nærværende ordning, vil man bemerke at det ikke bare er Norge som har restriktive bestemmelser for sensitive områder, og som angår borgere fra de øvrige nordiske land.

Gjennom «Bestämmelser for utlännings og utlänskt fartygs uppehåll inom skyddsområdet och kontrollområde» har Sverige meget sterkt innskrenket alle nordboeres adgang til og opphold på visse relativt store områder i Norbotten.»

Det er i grunnen det som står i overvåkingssjefens brev. Jeg har i tillegg hatt en lang samtale med ham, hvor han bemerket det som er sagt her, og [155] om å gjerde inn innbyggerne i Indre Troms, men også Andøya, Honningsvåg, Vardø og en rekke andre steder kommer i samme kategori. Så man vil få store vanskeligheter med å få en parallell til den svenske ordningen. I tilstramming av sikkerheten i Nord-Norge tror jeg man må søke andre veier.

Kåre Willoch: Jeg vil gjerne understreke det synspunkt at om man nå skal innføre noe annet, kan det ikke haste så fryktelig med å oppheve det man har, før man har funnet det man vil sette i stedet. Jeg er meget redd for den utvikling man vel har eksempler på, at man opphever en ordning i tillit til at det skal komme noe annet i stedet, men så kommer det ikke noe i stedet. Da har man oppnådd en ensidig svekkelse.

Statsråd Inger Louise Valle: Vi har allerede nå etter fremmedloven en del muligheter, både registreringsplikt når det gjelder utlendinger, og rett til å kreve

legitimasjon. For Justisdepartementet er det selvfølgelig å vurdere om man skal gå til en mer aktiv håndheving av disse generelle bestemmelser.

Odvar Nordli: Jeg vil gjerne ha sagt at jeg uten videre går ut fra at denne ordningen ikke er det eneste instrument man bruker i overvåkingen av disse områder. Det kan vel umulig være slik at man tar bort det man har uten å sette noe i stedet. Jeg kan ikke tenke meg annet enn at dette bare er en del – jeg vil anta det er meget liten del – av det instrument man her har til rådighet for å øve denne overvåking. Jeg vil gjerne si at hvis man ikke har mer enn dette, føler jeg meg svært usikker på hva vi i det hele tatt har å verge oss med på dette området.

Statsråd Inger Louise Valle: La meg bare si at dette selvfølgelig ikke er det eneste instrument man her har. Men det som overvåkingssjefen snakket om, er den eneste formelle kontrollordning. Og han trakk sammenligning med en trygdekassemelding.

Kåre Willoch: For ordens skyld: Det er ingen som har sagt at vi går ut fra at dette er det eneste vi har, men en viss uro er sikkert felles for mange. Når man opphever denne ordning uten å sette noe annet i stedet, er det tross alt en netto nedbygging av tiltakene.

[156] **Otto Lyng:** Jeg vil gjerne komme med den bemerkning at kontrollordningen trer i kraft etter tre måneder. Da vet ikke jeg om dette er noen kontrollordning i det hele tatt, med tanke på hvordan det arbeides internasjonalt sett.

Formannen: Denne sak er ferdigbehandlet. Jeg gir ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Jeg skal gjøre dette svært kort. Det er to utenriksministermøter i NATO i året. Det ene av disse møter, vårmøtet, finner sted i hovedstedene i medlemslandene og går på omgang. Nå er forholdet at Norge står for tur våren 1976, etter at vi siste gang hadde det i 1961. Jeg ville bare informere komiteens medlemmer om dette, slik at man ikke erfarer det fra avisene. Regjeringen har funnet det riktig å invitere utenriksministrene i de øvrige NATO-landene til et møte her i Oslo våren 1976, i samsvar med den rotasjonsordning man har.

Møtet hevet kl. 10.35.